

**T.C.
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**ASKERİ BANDO OKULLARINDA TÜRK HALK MÜZİĞİ
EZGİLERİNDEN OLUŞTURULAN SOLFEJ VE DİKTE
UYGULAMALARININ MÜZİKSEL ALGILAMA VE İŞİTMEYE
KATKI DURUMU**

Murat ÇELEBİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**VAN
Nisan 2013**

**T.C.
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**ASKERİ BANDO OKULLARINDA TÜRK HALK MÜZİĞİ
EZGİLERİNDEN OLUŞTURULAN SOLFEJ VE DİKTE
UYGULAMALARININ MÜZİKSEL ALGILAMA VE İŞİTMEYE
KATKI DURUMU**

Murat ÇELEBİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**VAN
Nisan 2013**

T.C. YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
VAN

Murat ÇELEBİ tarafından yapılan “Askeri Bando Okullarında Türk Halk Müziği Ezgilerinden Oluşturulan Solfej ve Dikte Uygulamalarının Müziksel Algılama ve İşitmeye Katkı Durumu” konulu bu çalışma, jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Başkan : Yrd. Doç. Dr. Hüseyin YÜKRÜK (Tez Danışmanı)

Üye : .....

Üye : .....

Üye : .....

Üye : .....

Tez Savunma Sınavı Tarihi: .../.../.....

Yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu onaylarım.

.../.../.....

Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürü

TEŐEKKÖR

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında titiz katkıları, özverili rehberliği ve sabırlı desteği ile çalıőmamın her aőamasında bana yol gösteren danıőmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Hüseyin YÜKRÜK'e öncelikle teşekkürü bir borç bilirim. Tez çalıőmamın bütün aőamalarında benden yardımlarını esirgemeyerek değerli fikirleri ile çalıőmama katkıda bulunan Sayın Yrd. Doç. Dr. Serap YÜKRÜK'e teşekkür ederim. Ayrıca tez çalıőmamın deneysel verilerinin toplanmasında bana her türlü olanağı sağlayan ve yardımlarını esirgemeyen Bnd. Yzb. Metehan ÖZTÜRK'e ve TSK Askeri Bando Okulları Komutanlığı'nda 2012-2013 Eğitim yılında öğrenim görmekte olan 12. sınıf öğrencilerine teşekkür ederim.

Murat ÇELEBİ

İÇİNDEKİLER

Teşekkür	I
İçindekiler	II
Özet.....	IV
Abstract.....	VI
Tablo Listesi.....	VIII
Şekil Listesi	IX
Kısaltma ve Simgeler	X
Giriş	1
Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) Askeri Bando Okulları Komutanlığı'nın Tarihçesi.....	2
Eğitim ve Müzik Eğitimi	4
Müziksel İşitme Okuma Yazma Eğitimi (MİOY) ve Önemi.....	8
Müziksel okuma (Solfej)	9
Müziksel işitme ve yazma (Dikte).....	11
Batı kaynaklı MİOY (Solfej ve Dikte) ders müfredatına ilave olarak Türk Halk Ezgilerinden oluşturulan okuma ve yazma parçalarının eğitimde kullanımı	13
Batı Müziği Ses Sistemi'nde Diziler "Tampere Sistem"	13
Geleneksel Türk Halk Ezgilerinde Kullanılan Dizilerden Tampere Sistemi ile Eşleşenler .	15
Türk Halk Ezgilerinde Kullanılan Dizilerden Tampere Sistemine Uyarlanmış Örnek Notalar	16
Problem.....	17
Araştırmanın Amacı ve Önemi	17
Varsayımlar	18
Sınırlılıklar.....	18
Tanımlar.....	18
Kaynak Özetleri	19
İlgili Yayın ve Araştırmalar	19
Materyal ve Metot	20
Araştırmanın Modeli.....	20
Deneysel Uygulamada Kullanılan Solfej Parçaları.....	20
Deneysel Uygulamada Kullanılan Dikte Parçaları	22
Evren ve Örneklem	24
Veri Toplama Aracı	24

Örneklem Grubunun Yansızlığının Sağlanması	25
Deney ve Uygulanması	25
Verilerin Toplanması	26
Verilerin Analizi	26
Araştırma Bulguları	27
Öğrencilerinin “Müziksel Okuma” ve “Müziksel İşitme ve Yazma” Başarı Durumları ile ilgili Bulgular	27
Sonuç ve Öneriler	31
Sonuç	31
Öneriler	33
Kaynaklar	35
Ekler	38
Özgeçmiş	40

ÖZET

*ASKERİ BANDO OKULLARINDA TÜRK HALK MÜZİĞİ EZGİLERİNDEN
OLUŞTURULAN SOLFEJ VE DİKTE UYGULAMALARININ MÜZİKSEL ALGILAMA
VE İŞİTMEYE KATKI DURUMU*

Murat ÇELEBİ

*YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI*

2013

Bu araştırma, TSK Askeri Bando Okulları Komutanlığı'nda okutulmakta olan Müziksel İşitme Okuma Yazma (MİOY) dersinin Türk Halk Müziği Ezgilerinden oluşturulan solfej (müziksel okuma) ve dikte (müziksel işitme ve yazma) çalışmaları ile birlikte verilmesinin, öğrencilerin MİOY becerilerine olan katkısını tespit etmek ve çalışmadan elde edilecek bulgu ve sonuçlar neticesinde öneriler sunmak amacıyla hazırlanmıştır.

Araştırmanın Evreni TSK Askeri Bando Okulları Komutanlığı, Örnekleme ise 2012-2013 eğitim ve öğretim yılında öğrenim gören 12. sınıf A ve B sınıfı öğrencilerinden oluşmaktadır. Örneklem grubu ise, evrenden benzer özelliklere sahip, yansızlık ölçütüne göre seçilen toplam 44 öğrenciden (22 kişi deney grubu, 22 kişi kontrol grubu) oluşturulmuştur.

Araştırma, deneysel yöntem içerisinde yer alan ön test-son test kontrol gruplu modelde olup, deneysel bir nitelik taşımakta ayrıca, literatür tarama, deneysel uygulama

ve elde edilen verilerin istatistiksel analizi yöntemleriyle hazırlanmıştır. Deneysel uygulamadan elde edilen veriler SPSS istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiş ve elde edilen sonuçlar tablolara dönüştürülerek yorumlanmıştır.

Araştırma sonucunda; MİOY dersi içerik uygulamalarında, Türk Halk Müziği Ezgilerinden oluşturulan solfej (müziksel okuma) ve dikte (müziksel işitme ve yazma) çalışmalarına yer vermenin, öğrencilerin MİOY gelişimlerine pozitif katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müziksel İşitme Okuma ve Yazma, Solfej, Dikte, Batı Müziği, Türk Halk Müziği, TSK Askeri Bando Okulları Komutanlığı.

ABSTRACT

THE CONTRIBUTIONS OF THE SOLFEGE AND DICTATION APPLICATIONS IN MILITARY BAND SCHOOLS FORMED BY TURKISH FOLK MUSIC TO THE HEARING AND MUSICAL PERCEPTIONS

MSc THESIS

Murat ÇELEBİ

DEPARTMENT OF MUSIC EDUCATION
INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES
UNIVERSITY OF YÜZÜNCÜ YIL

2013

In this research, which is taught in Turkish Armed Forces Command Military Band School Musical Hearing, Reading and Writing (MİOY) lessons solfeggio created by melodies of Turkish Folk Music (musical reading), and dictation (musical hearing and writing) are accompanied by studies, to determine the contribution of students' skills on MİOY, and as well as intended to provide recommendations which are obtained from the findings and results of this study.

Overview of this research is the Turkish Armed Forces Military Band of the Research Schools Command and the sample is consist of the 12th grade, class A and class B students which are in academic year of 2012-2013. The sample group, a total of 44 students selected based on the similar characteristics on the universe and the criteria of neutrality. (Experimental group of 22 people, 22 people in the control group) was created.

The pre-test and post-test control group model was included in the experimental Method. As well as, this research consist of literature review, experimental application and statistical data analysis. SPSS statistical software was used to analyze the data obtained from experimental applications and the results are interpreted by transforming them into statements.

This can be concluded that solfege (musical reading) and dictation (musical hearing and writing) melodies which are created by Turkish Folk Music in MİOY course content, provides positive effect on student MİOY development.

Key Words: Musical Hearing, Reading and Writing, Solfeggio, Dictation, Western Music, Turkish Folk Music, Band School Command.

TABLO LİSTESİ

<u>Tablo No</u>		<u>Sayfa</u>
Tablo 1.	Ön test- son test kontrol gruplu model	20
Tablo 2.	Deneklerin akademik başarı ön test puanları	28
Tablo 3.	Öğrencilerin akademik başarı son test puanları	28
Tablo 4.	Kontrol ve Deney Gruplarının Başarı Durumunu Ölçmeye Yönelik Ön Test Puanlarına İlişkin Bulgular	29
Tablo 5.	Kontrol ve Deney Gruplarının Başarı Durumunu Ölçmeye Yönelik Son Test Puanlarına İlişkin Bulgular	29

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Tampere sistemi	14
Şekil 2. La Hicaz dizisi	16
Şekil 3. La Hüseyini dizisi	16
Şekil 4. La Karcıgar dizisi	16
Şekil 5. Sol Suzinak dizisi	17
Şekil 6. Deneysel uygulamada kullanılan 1. okuma (solfej) parçası	21
Şekil 7. Deneysel uygulamada kullanılan 2. okuma (solfej) parçası	21
Şekil 8. Deneysel uygulamada kullanılan 3. okuma (solfej) parçası	21
Şekil 9. Deneysel uygulamada kullanılan 1. işitme ve yazma (dikte) parçası	22
Şekil 10. Deneysel uygulamada kullanılan 2. işitme ve yazma (dikte) parçası	22
Şekil 11. Deneysel uygulamada kullanılan 3. işitme ve yazma (dikte) parçası	23
Şekil 12. Deneysel uygulamada kullanılan 4. işitme ve yazma (dikte) parçası	23

KISALTMA VE SİMGELER

MİOY	: Müziksel İşitme Okuma ve Yazma
TSK	: Türk Silahlı Kuvvetleri
KKK	: Kara Kuvvetleri Komutanlığı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MYO	: Meslek Yüksek Okulu
s	: Sayfa
c	: Cilt

GİRİŞ

“Müzik sanatı için genel olarak, insana duygu ve düşüncelerini seslerle anlatma olanakları veren bir ‘dil’ değerlendirmesini yapılmaktadır. Müziğin anlamı insanın yaşam karşısındaki davranışlarıdır. Müzik, günümüzde küreselleşme olgusunun en yoğun biçimde yaşandığı alanların başında gelmektedir. Değişik toplumların insanları müzik dilinde buluşabilmekte, müzikle anlaşabilmektedir. Müzik, insana kendini tanıma, kendini gerçekleştirme, kendini aşma ve anlatma olanağı vermektedir” (Bırol, 2003). Farklı kültürleri kaynaştırmanın yanı sıra ulusların kendi öz değerlerini sonraki kuşaklara aktarmada da müzik önemli görevler üstlenmektedir. İnsanların ve toplumların hayatlarında bu ve bunun gibi önemli işlevleri olduğu bilinen müzik sanatının, eğitiminin de üzerinde önemle durularak, gelişen dünya ve değişen insan ihtiyaçlarına göre yeni çalışmalara dayanan yaklaşımların üzerinde durulması gerektiği düşünülmektedir.

Müzik eğitiminde, müzikal sesleri algılama, tanımlama, ayırt etme ve çözümlenme davranışları, müziksel işitme, duyma ve okuma konularının ayrıntılarını içermektedir. Türkiye’de bu konu ile ilgili ders olan müziksel işitme, okuma ve yazma (MİOY) eğitimi, adından da anlaşılacağı gibi müziksel sesleri isimleri ile işitmeyi (dikte), müziksel sesleri nota adlarıyla okumayı (solfej) ve bunun yanında müziksel sesleri dinleyerek yazmayı öğretmeyi, geliştirmeyi hedeflemektedir.

Bu hedefe dayalı olarak, Askeri Bando Okullarında MİOY eğitimi Batı Müziği temelli verilmektedir. Bu eğitimin zenginleştirilmesi ve öğrenciye katkısı açısından Batı Müziği temelli verilen MİOY eğitimini, ilave olarak, kendi öz müziğimiz olan Türk Halk Müziği Ezgileri ile zenginleştirmenin, müzik eğitimine olumlu yönde faydası olabileceği, ayrıca bir ömür boyunca çevremizden duyduğumuz, dinlediğimiz, özümsemiğimiz halk ezgilerimizin akılda daha fazla kalacağı ve eğitim süreçlerinde daha işlevsel materyaller olacağı düşünülmektedir.

Ayrıca eğitimin çevreden evrene ilkesi, bireyin çevresindeki yaşantıları daha çabuk ve içsel kavradığı gerçeğine dayandığı göz önüne alındığında, MİOY dersi

müfredatının, halk ezgileriyle desteklenmesinin, Bando Okullarında okuyan öğrencilerin eğitimi üzerinde başarılı etkilerinin olabileceği fikri öne çıkmaktadır.

Askeri Bando Okulları Komutanlığı'nda verilen MİOY eğitiminin daha verimli bir şekilde uygulanmasını hedefleyen bu çalışmada, genelden özele doğru açıklamalı bir yaklaşım sergilenerek sırasıyla; TSK Askeri Bando Okulları Komutanlığı'nın tarihçesi, eğitim ve müzik eğitimi, müziksel işitme okuma ve yazma (MİOY) eğitimi ve önemi, batı müziği ses sistemi'nde diziler "tampere sistem", geleneksel Türk Halk Ezgilerin'de kullanılan dizilerinden tampere sistemi ile eşleşenler ile problem durumu ortaya çıkarılmaya çalışılmış, daha sonra da araştırmanın problem durumu tanımlanmak suretiyle sırasıyla; araştırmanın amacı ve önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) Askeri Bando Okulları Komutanlığı'nın Tarihçesi

Osmanlı İmparatorluğunda II. Mahmut devrinde (1808-1839) batılı anlamdaki köklü ıslahat gerçekleşirken, Mehter kuruluşu da 1826 yılında Yeniçeri Ocağı ile beraber kaldırılmıştır. Yeniçeri Ocağı yerine, farklı bir kıyafet ve düzende olan "Asakir-i Mansure-i Muhammediye" adlı bir ordu kurulmuştur. Bu değişiklik üzerine, kurulan yeni orduya Avrupa'da olduğu gibi askeri bir bando gerektiği düşünülmüş, sonunda o devrin ileri ülkelerindeki standartlara göre Türk askeri bandoculuğunu örgütlemek üzere 1826 yılında "Muzıka-i Humayun" kurulmuştur (Gazimihal, 1955).

Bu kurumun başına, 1828 yılında ünlü opera bestecisi Gaetano Donizetti'nin kardeşi olan ve daha önce Napoleon'un bando şefliğini yapmış, İtalyan askeri mızıkacı şeflerinden Giuseppe Donizetti getirilmiştir. Böylece Türkiye'de Batılı anlamda ilk askeri bando kurulmuştur. Saraya ait devlet törenlerinde görev alan Muzıka-i Humayun, aynı zamanda askeri bir bando okulu olarak da diğer bandolara icracı personel yetiştirmiştir.

1922-1924 yıllarında Muzıka-i Humayun'un adı "Makam-ı Hilafet Mızıkası" adını almıştır. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte Ankara başkent olunca, birçok resmi kuruluş gibi Makam-ı Hilafet Mızıkası da "Riyaset-i Cumhur Musiki Heyeti" adıyla

Cumhurbaşkanlığı makamına bağlanmıştır. Bu musiki heyeti “Müezzinan, Fasil Takımı, Orkestra ve Bando” bölümlerinden oluşmaktaydı. Ancak, müezzinan bölümünün yeni devlet anlayışına göre işlevinin kalmamış olması ve özel bir durumu olan fasıl takımının da zamanla üyelerinin ayrılması dolayısı ile geriye orkestra ve bando bölümleri kalmıştır. Orkestra ve Bandoyu 1924-1933 yılları arasında Zeki Üngör yönetmiştir. Görevleri tamamen ayrı olan bu iki birimden orkestra, 1932 yılında çıkarılan 2021 sayılı kanunla “Cumhurbaşkanlığı Filarmoni Orkestrası” adıyla Milli Eğitim Bakanlığı’na; bando ise “Riyaset-i Cumhuriyet Bando” adını alarak Milli Savunma Bakanlığı’na bağlanmıştır (Say, 2002).

Böylece ordu ve diğer bandolara müzisyen personel yetiştirmek üzere, 1939 yılında Ankara Musiki Gedikli Erbaş Hazırlama Orta Okulu, Riyaseti Cumhuriyet Armoni Müzikası’nın yanındaki binada açılmıştır. Bu kuruluşta Riyaseti Cumhuriyet Armoni Müzikası Şefi Bando Yarbay Veli Kanık’ın emeği büyük olmuştur. O zamanlarda, Bandoların icracı astsubaylarını yetiştirmek amacıyla 3 yıl süreli eğitim verilmekte, ayrıca mezunlar, 8 ay kıta stajı ve 10 ay kurs gördükten sonra astsubay olarak kıtalara atanmaktaydılar (Say, 2002; MEB, 2009).

Askeri Bando Okulu’nun yıllara göre gelişimi aşağıdaki gibidir:

Bugünkü adıyla Silahlı Kuvvetler Bando Okulları Komutanlığı Bando Astsubay Meslek Yüksek Okulu’nun Hazırlama kısmındaki öğretimin denkliği 1739 sayılı T.C. Milli Eğitim Kanunu’nun 26. maddesi gereğince 3 yıllık meslek lisesi statüsünde yer almaktadır. Öğretim Programları ise, M.E.B.’nin 06 Mayıs 1977 tarihinde yürürlüğe giren 215 sayılı kararıyla onaylanmıştır. 1974-1975 eğitim-öğretim yılından itibaren, 3 yıllık hazırlama okuluna ek olarak 1 yıllık Sınıf okulu eklenmiş, toplam süre 4 yıla çıkarılmıştır. Sınıf Okulu’nun eğitim ve öğretimi bazı yıllarda K.K.K.lığı Eğitim Komutanlığı sorumluluğuna bağlanmıştır. Şimdi ise, K.K.K.lığı Eğitim ve Okullar Daire Başkanlığına bağlıdır. 2003 yılında Bando Astsubay Meslek Yüksek Okulu açılmıştır. En son haliyle 2003-2004 eğitim-öğretim yılında Bando Okulları Komutanlığı adını alan okul, bünyesinde üç okulu (Bando Astsubay Hazırlama Okulu, Bando Astsubay Meslek Yüksek Okulu ve Bando Astsubay Meslek Yüksek Okulu)

barındırmaktadır. Bunlardan Bando Astsubay Hazırlama Okulu'nun eğitim süresi üç yıl, Bando Astsubay Meslek Yüksek Okulu'nun iki yıl, Bando Astsubay Sınıf Okulu'nun eğitim süresi ise, MYO'dan mezun olanlar için bir yıldır. Kıtalarda görev yapan bando subay ve astsubayların mesleki tekamül kursları için ise değişik sürelerde eğitim yapılmaktadır (MEB, 2009).

Yüksekokul eğitimini tamamlayan astsubaylar TSK bünyesinde bulunan Kara-Deniz-Hava ve Jandarma Bandolarına “Astsubay Çavuş” rütbesiyle atanmaktadırlar. Okulun hazırlama kısmında üstün başarı gösteren öğrenciler, belli bir kontenjan dahilinde iki aşamalı müzik yetenek sınavına girerek TSK adına Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Askeri Bando Yönetimi Sanat Dalı'nda dört yıl süreli lisans eğitimi görürler. Mezunların bando subayı olarak teğmen rütbesiyle görevlendirilmeleri yapılır (MEB, 2009).

Eğitim ve Müzik Eğitimi

Eğitimin tanımını en yalın şekilde yapanlardan birisi İngiliz düşünürü Alfred North Whitehead'dir. Ona göre eğitim, edinilen bilgilerin yaşam içinde kullanılabilme sanatının edinilmesidir (Titiz, 2012). Eğitim, bireylerin doğduğu anda başlayıp, ölümüne dek süregelen bir süreçtir. Bireylerin yaşadıkları toplum içinde inançlarını, değerlerini, tutumlarını, değer yargılarını geliştirdiği süreçlerin tümüdür. Eğitim, seçilmiş bir çevrenin (özellikle okulun) etkisi altında, sosyal yeterlik ve bireysel gelişmeyi sağlar.

Eğitim pek çok anlamlarla karşımıza çıkmaktadır:

“Eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik davranış değişikliği meydana getirme sürecidir” (Ertürk, 1993).

“Eğitim, bireyde istenilen yönde davranış değişikliği oluşturucu nitelikteki bir süreçtir” (Tyler, 1950).

“Eğitim, fiziksel uyarımlar sonucu beyinde istendik davranışlar oluşturma sürecidir” (Sönmez, 2004).

“Eğitim, kişinin toplumsal yeteneklerinin ve üst düzeyde kişisel gelişmesinin sağlanması için, seçkin ve kontrollü bir çevreyi ve okul etkinliklerini içine alan sosyal bir süreçtir” (Varış, 1994).

Yukarıdaki tanımlar çerçevesinde, “Eğitimin amaçlarını dört maddede sıralayabiliriz:

1. Kuşaktan kuşağa gelen bilginin aktarılması, kültürel değerlerin benimsetilmesi ve yeni kültürel değerlerin üretilmesini sağlamak,
2. İnsanların yeteneklerine göre değişik türdeki işleri yapacak değişik yeterlikte insan gücünün yetiştirilmesini sağlamak,
3. Eğitilenin çevresine uyum sağlaması için yaşantılar kazandırılması, toplumsal kuralların benimsetilmesi ve uygulanması ile bu kuralların geliştirilmesi için bireyin katkı sağlayacak yeterliğe ulaştırılmasını sağlamak,
4. Yaşantılar yoluyla insanın var olan yeteneklerinin, kişiliğinin geliştirilmesi ve bireyin sahip olduğu güçlerini çevresinin yararına kullanmasını sağlamaktır” (Ertürk, 1993).

“Öğretmek” kavramı:

1. Bir kimseye bir konuda bilgi ve beceri kazandırmak,
2. Yetenek kazandırmak,
3. Bilinmeyen bir konuda bilgi sahibi olmasını sağlamak demektir (TDK, 2005).

Müzik eğitimi ise genel olarak, “bireye, kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma, bireyin müziksel davranışını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma ve geliştirme sürecidir” (Uçan, 1994).

Müzik eğitiminin ilke ve amaçları, kuşkusuz, eğitimin türüne, düzeyine, süresine ve içeriğine bağlı olarak değişiklikler gösterir. Ancak niteliği ne olursa olsun, her tür ve düzeydeki müzik eğitiminde önemli ölçüde geçerliliği olan bir takım temel ilke amaçlar da vardır (Uçan, 2005).

Uçan (2005)'a göre müzik eğitimi, temel ilkeler açısından ele alındığında “..., öğrencinin müziksel algılama yeteneğini farklılaştırıp çeşitlendirmeli; öğrenciyi belli koşullandırmaların ürünü olan tek yanlı müzik yapma, üretme ve dinleme alışkanlıklarından kurtarmalı; öğrenciyi, çeşitli, çok yönlü tını özelliklerine, yapı taşlarına, kuruluş biçimlerine ve etki alanlarına açmalı; öğrenciye müziksel ilişkilerinde daha yüksek düzeyde bir bilinçlilik ve eleştirme gücü kazandırmalı; bir çalgı, bir plak ya da kaset, müzikle ilgili bir plak ya da kaynak seçiminde ve bir müzik eserini ya da etkinliğini eleştirip değerlendirmesinde öğrenciye yardımcı olacak bireysel müzik yeteneklerini geliştirmeli, öğrencinin değişik türdeki müzik çalışma ve etkinliklerine etkin katılımını sağlamalıdır”.

Bowman (2002) ise; müzik eğitimini, öğrencilerin müzikal olarak gelişimlerine yardımcı olan bir süreç olarak değerlendirirken, müzik eğitimi alan bireyin; müziğin değerini takdir etme, müzikal bir bakış açısı yaratma, müziğe tepki verme ve müziksel deneyimleri anlamlı bir biçime dönüştürme gibi davranışları kazanabileceğini belirtmektedir.

Bu konu çerçevesinde, Muammer Sun'un müzik eğitiminin nasıl olması gerektiğine ilişkin temel görüşü ise genel olarak şu şekildedir:

“Uygulana gelen müzik eğitimi, özünde aktarmacı ve öykünmeci (taklitçi) olduğu için yarar sağlamamakta, daha da önemlisi, toplumumuz insanına, çocuklarımıza ve gençlerimize yabancı gelmektedir. Bu eğitim anlayışı tümüyle bırakılmalı, onun yerine, kaynağını halk müziğinden alan, evrensel verilerden yararlanılarak çağdaş bir kavrayışla yaratılacak ‘ulusal’ bir müzik eğitimi uygulanmalıdır” (Sun, 1973).

Bu uygulamanın nasıl bir yol izlemesi gerektiği konusunda ise Sun şunları söylemektedir; Geleneksel müziklerimize, özellikle çevreden derlenecek (tekerleme, sayışma, türkü vb.) müziklere, eğitsel müzik öğretiminde yer verilmesi, öğrencinin çevresinde duyduğu müzikleri okulda yaşatması, onun kendi müziklerine ve kendisine yabancılaşmasını önleyecek, çevre müziklerinin gelişmesini, bunlar içinden seçkin değer taşıyanların bütün yurda yayılarak uluslaşmasını sağlayacak, değişik bölgeler

arasında ve bütün Türkiye’de müzik birliğinin kurulmasını çabuklaştıracaktır. Çevre müzikleri Türk okul müziğinin mayası olacak, çevre müzikleri ve Türk okul müziği ulusal dağarcığını oluşturmaktadır (Sun, 1973).

Yukarıda belirtilen Temel Görüş’ün uygulama alanına aktarılabilmesi için uyulması gereken başlıca üç yöntem vardır. Bunlar:

1. Ana yöntem: Yaparak - yaşayarak öğrenme,
2. Seçiş yöntemi: Çevre’den Evren’e,
3. Veriş yöntemi: Müzik’ten Bilgi’ye şeklindedir.

Çevre’den Evren’e yöntemi, öğrencilere verilecek müzik parçalarının seçimiyle ilgilidir. Her öğrenci, çevresinden gece gündüz duyduğu tekerleme, sayışma, türkü vb. müzik parçalarını daha kolay belleyebilir. Komşu bölgelerin müzikleri de genellikle kendi bölgesinin müziklerine dizileri, tartımları, sözleri ve bütünüyle havası bakımından yakındır, bunun için, kendi bölgesinin müziklerinden sonra kolaylık bakımından komşu bölgelerin müziklerinden seçilmiş parçaların öğrenciye verilmesi, onun bu müzikleri kolaylıkla öğrenmesini, yaşayışına katmasını sağlayacağı düşünülmektedir. Modal birliği olan bütün Türkiye’nin çocuk ezgilerinden, halk müziklerinden seçilmiş parçaların eğitimde yer verilmesinin, öğrencinin yadırgamadan müzik yapmasını sağlayacağı için ve her müzik bölgesinin komşu bölgelerle ve bütün Türkiye ile kopmasını önleyeceği, ayrıca bölgeler arasında müzik birliği sağlamaya yaracağıda öngörülmektedir. Yönetken ve diğer bazı eğitimciler bütün bunların yanında kaynağı halk müziklerimizde olan eski marşlarımızın da “bütün Türkiye müziklerinden seçme” basamağı için düşünülebileceğini belirtmektedirler (Yönetken ve diğerleri, 1993; Anonim, 2005).

Ayrıca Yönetken konu üzerinde şunları da belirtmektedir: Türk halkının, eğitsel müzik öğretiminde yararlanılması gerekli olan bir “kulaktan belleme” kolaylığı vardır. Binlerce yıl içinde folklor müziklerini bu kolaylığı yüzünden bugüne aktarabilmiştir. Bu kolaylıktan müzik öğretiminde bol bol yararlanılabilir. Nota, aralıklar, solfej, tartımlar üzerinde gereğinden çok durma, müziği müzikten soyutlayacağı için, öğrenciyi

müzikten soğutabilir. Eğer bilgi verilecekse, şarkının öğrenilmesinde, çalgının çalınmasından, müziğin dinletilmesinden sonra ve ancak gereği kadar verilmelidir” (Yönetken ve diğerleri, 1993).

Müziksel İşitme Okuma Yazma Eğitimi (MİOY) ve Önemi

Müziği, duygu ve düşüncelerimizi seslerle anlatma sanatı olarak tanımlayabiliriz. Bu essiz sanatın geliştirilmesi, yüzyıllar süren birikim ve gelişiminin yeni nesillere doğru ve etkin şekilde aktarılması tüm sanatlarda olduğu gibi bu alanda da bir eğitim sorumluluğu olarak karsımıza çıkmaktadır.

İnsanlardaki müzik yeteneği doğuştan ve kalıtıma bağlı olarak farklı seviyelerde bulunur. Bu durum bireylerde çalma, söyleme, işitme, taklit etme, yaratma yeteneği olarak karsımıza çıkar. Doğuştan mutlak işitme kapasitesi yüksek bir kimse, ciddi boyutta müzik eğitimi almadan, tek veya çok sesli notaları algılayabilir. Bu yetenek müzisyen olmak isteyen bir kişi için büyük kazanç olmakla birlikte, bir şart değildir. Doğuştan var olan işitmeye refleks işitme, sonradan kazanılan işitme fonksiyonuna da bilinçli işitme adı verilmektedir (Zeren, 1995).

Bilinçli işitme nispi (relatif) ve mutlak (absolut) olmak üzere iki şekildedir. Mutlak işitme, sesleri daha önce bilinen bir sesle karşılaştırma gereği duymadan tanımadır. Mutlak işitme yeteneği yüksek bireylerin, eğitimle kendilerini yetiştirmeleri ya da geliştirmeleri çok daha kolay ve çabuk olur. Mutlak işitme yeteneği çok iyi olmayan, dolayısıyla nisbi işiten bireyler ise iyi bir eğitim ve sistemli çalışma ile işitme yeteneklerini artırarak başarılı olabilirler. Bireylerde doğuştan farklı seviyelerde bulunan bu müzik yeteneğinin geliştirilmesi ancak nitelikli bir eğitim ile mümkündür.

Genel müzik eğitimi, iş meslek, okul, bölüm ve program türü ne olursa olsun, ayırım gözetmeksizin, her düzeyde, her aşamada, her yaşta herkese yönelik olup sağlıklı ve dengeli bir “insanca yaşam” için gerekli asgari ortak-genel müzik kültürünü kazandırmayı amaçlar. Özengen müzik eğitimi, müziğe ya da müziğin belli bir dalına özengence (amatörce) ilgili, istekli ve yatkın olanlara yönelik olup etkin bir müziksel katılım, zevk ve doyum sağlamak ve bunu olabildiğince sürdürüp geliştirme için gerekli

müziksel davranışlar kazandırmayı amaçlamaktadır. Mesleki müzik eğitimi ise, müzik alanının bütünü, bir kolunu/dalını, o bütün, kol ya da dal ile ilgili bir işi meslek olarak seçen, seçmek isteyen, seçme eğilimi gösteren, seçme olasılığı bulunan ya da öyle görünen, müziğe belli düzeyde yetenekli kişilere yönelik olup dalın, işin ya da mesleğin gerektirdiği (müziksel) davranışları ve birikimi kazandırmayı amaçlamaktadır (Uçan, 1994).

Müziksel yeteneğe sahip kişiler; sesleri, seslerin derecelerini, tınılarını, rengini, gürlüğünü ayırt edebilen kişilerdir. Bu yeteneğin kuramsal çalışmalarla geliştirilmesi mümkündür. İşte bu noktada devreye giren MİOY eğitimi müziksel yeteneğin gelişmesinde temel rol oynamaktadır. Tüm müziksel eğitimlerin temelini oluşturan müziksel işitme eğitimi öncelikle okuma ve işitme eğitimiyle daha pozitif ilerlediği düşünülmektedir.

MİOY eğitimi mesleki müzik eğitiminin temelini oluşturmakta, mesleki müzik eğitimi için gerekli olan diğer temel dersler de MİOY eğitiminin yardımı ile gelişmektedir. Bir başka deyişle MİOY eğitimi dersinin temel alan dersleri arasında önemli yer tuttuğu değerlendirilmektedir.

Müziksel okuma (Solfej)

Tanım olarak ‘solfej’ (müziksel okuma) “bir müzik yazısını müziğin harfleri olarak nitelendirebilecek notaların ad, yükseklik, süre (ritm), hız, gürlük ve ayırtlarıyla seslendirmeye verilen addır” (Özgür, 1999). Müziksel okumanın amacı öğrencinin zihinsel olarak sesleri ve aralıkları anlaması ve müzikal olarak uygulayabilmesidir. Bu uygulamanın ardından kulak eğitiminin ikinci aşaması olan işitme eğitimi gelmektedir.

Gazimihal (1995) solfej kelimesinin kökeni hakkında şu tanımı yapmıştır: “‘solfej’ kelimesi ‘solfalama’ kelimesinden gelmektedir. ‘sol’ ve ‘fa’ heceleri birleşmiş, zamanla ‘fa’ hecesi ‘fe’ye dönüşmüştür”. Bu tanıma göre solfej kelimesi, solfej yaparken kullandığımız nota isimlerinden gelmektedir.

Fransızca bir terim olan ‘solfej (solfege)’ hecelerle şarkı söyleme metodu anlamına gelmektedir. İtalyancası ‘solfeccio’, Almancası ‘solfeggieren’dir. Uluslararası müzik terminolojisinde müziksel okumaya ‘solfej’ denilmektedir ve müzik eğitiminde son derece önemli bir işlevi bulunmaktadır. Müziksel okumanın bu işlevi bir anadildeki ‘okuma’ ile eşanlamlıdır (Aydoğan, 1998).

Kılıçarslan (1995)’ın yüksek lisans tezinde solfej terimi iki ayrı anlamda kullanılmıştır. İlk anlamında “aralıkların ve melodik egzersizlerin hecelerle icra edilmesine ve gam egzersizlerine karşılık gelen terim...” olan solfej kelimesi, ikinci anlamında ise solfej dersinde kullanılan kitap olarak açıklanmıştır. “Yani solfej denildiğinde akla hem nota okuyabilme yeteneğiyle birlikte nazariyat bilgisi edinmek, hem de solfej yapmayı öğretmek için yazılmış metot gelmektedir” (Kılıçarslan, 1995).

Ertok (1994)’a göre “solfej: 1.Öğrencinin şarkı söylerken bir yandan da her notanın adını söylediği kulak eğitime ve okuma alıştırmalarına verilen ad, 2. Nota adlarıyla söylemek yolundan bir ses parçasını okuyuş. 3.Notaları adlarıyla, sesleriyle ve süreleriyle okumak” şeklinde tanımlanmıştır.

Say (1985)’a göre solfej: Müzik teorisinin temel bilgilerinden olan nota bilgisi öğretiminde uygulamalı şekilde gerçekleştirilen melodik alıştırmalar, bu amaçla hazırlanmış ses müziği parçalarını nota adlarını belirterek okuyup seslendirilmesidir. Solfej uygulaması yoluyla nota bilgisinin yanı sıra, müzik teorisinin başlıca konuları olan, diziler, perdeler, aralıklar, tonalite gibi temel bilgiler de öğretilmektedir. Kolaydan zora doğru hazırlanan solfej alıştırmaları, aslında müzik bilgisinin uygulamalı çalışma yöntemi olup çağdaş eğitim standartlarına göre birkaç yıl içinde tamamlanmaktadır. Terim olarak, solfej çalışmaları için hazırlanmış metodik kitapları nitelikle için de kullanılmaktadır.

Solfej öncelikle düşüncede oluşan ve sesle ifade edilen müziksel bir eylemdir denilebilir. Bu eylem sırasında ton ve aralıkların hesaplanmasının yanı sıra bulunan tonun adı, majör-minör oluşu düşünülür, her sesin dizi içerisindeki görevi ve dizinin seslerinin birbirleriyle ilişkileri de göz önünde bulundurularak zihinde tüm bu ayrıntıları

kapsayan bir şablon oluşturulmaktadır. Bu şablonun zihinde pratik bir şekilde oluşması için de günümüzde bir takım teknikler kullanılmaktadır. Tüm bu teknikler solfej düşünerek ve bilerek okuyabilmeyi, sonrasında kazanılan bu müziksel davranışları da ses yada enstrüman müziğine yansıtabilmeyi amaçlamaktadır.

Müziksel işitme ve yazma (Dikte)

“Müziksel okumayı en iyi tamamlayabilecek çalışma müziksel yazmadır. Yazı yazma ile okuma arasında nasıl bir ilişki varsa, dikte ile solfej arasında da bu alanda bir ilişki vardır” (Aydoğan, 1998).

Webern (1998) müziği “Müzik bir dildir. İnsan düşüncelerini bu dille anlatmak ister. İnsan kendini ifade edebildiği ölçüde vardır. Müzik de bunu müziksel düşüncelerle gerçekleştirir” şeklinde ifade etmektedir.

Müzik teorisi ve işitme eğitimi ile ilgili yaklaşımlar şu şekildedir: “Bir müzik eserini profesyonelce anlayıp kavramak, müzisyenin müzik teorisi, Solfej, dikte, armoni, kontrpuan, form, analiz, orkestrasyon ve müzik tarihi gibi birbiriyle sıkı ilişkili müzik disiplinlerindeki uzmanlığına ve bu alanlardaki bilgi birikimine bağlıdır. Her biri başlı başına özel birer alan olan bu disiplinler içinde özellikle müzik teorisi, müziksel okuma (Solfej) ve müziksel yazma (dikte) alanları, öğrencilerin işitme, ritm, müziksel hafıza ve duyarlılık yeteneklerinin geliştirilmesinde en temel alanlardır” (Özçelik, 2003).

Müziksel işitme; dikey ve yatay ses kümelerinden oluşmuş müziksel sesleri, yükseklik, ritm, tempo ve nüans özellikleriyle algılayabilmelidir. Müziksel işitme, dikey işitme, yatay işitme ritm işitme, nüanslı işitme vb. birkaç alt bölümden oluşmaktadır.

Dikey (armonik) işitme, aynı anda duyulan birden fazla sesi işitme, yatay işitme, ritm işitme ise art arda duyulan sesleri süre, incelik-kalınlık özellikleriyle işitmedir. Nüanslı işitme ise duyulan sesleri nüans farklılıklarıyla işitebilmedir. Müziksel işitme bilinçli ya da bilinçsiz olabilmektedir. Bilinçsiz işitme taklide dayalı işitmedir. İşitilen

bir ya da birden çok ses yükseklik, süre, ritm, ad ve özellikleri ile tanıma ve saptama ise bilinçli işitmedir (Özçelik, 2003).

“Müziksel işitme, temelde bir müziksel duyum(lama) ve müziksel algılama sürecidir. Bir başka deyişle müziksel işitme, temelde, müziksel duyuma (duyumlamaya) ve müziksel algılamaya dayanmaktadır” (Uçan, 1997).

Müziksel yazma (dikte); “bireyin hafızasında ürettiği ya da herhangi bir müzik kaynağından veya enstrümandan işittiği müziksel sesleri müzik yazısının öğeleri ile (nota, sus, ifade terimleri vb.) dizek üzerinde ifade etmesidir. Müziksel işitme eğitiminin en önemli boyutlarından biri olan müziksel yazma, öğrencinin müziksel düşüncesinin ve yaratıcılığının gelişmesinde önemli katkılar sağlamaktır. Ayrıca müziksel yazma boyutundaki performans arttıkça, öğrencinin müzik yazısındaki öğeleri daha bilinçli bir biçimde kavramaya ve kullanmaya başladığı bilinen bir gerçektir” (Özçelik, 2003).

Müziksel işitme; bir ya da daha fazla sesi tanıyabilme veya ses öbeklerini ritimleriyle ve isimleriyle tanıyabilmedir. “Geniş anlamıyla müziksel işitme, işitme duyusuyla algılanabilir müziksel bütün, öge, gereç, özellik ve ilişkileri (doğru) algılama, tanıma, anımsama, ayırt etme, çözme ve çözümlene yeteneğidir” (Uçan, 1997).

“Müziksel işitme; müziksel olarak duyulan sesleri algılama, tanımlama, ayırt etme, çözümlene davranışlarını içermektedir. İşitme yeteneğini bölgesel, bağıl ve mutlak olmak üzere üç grupta incelenebilir” (Özgür, 1999).

Görüldüğü üzere müziksel işitme, okuma ve yazma eğitiminin verildiği MİOY dersi, müzik eğitiminin temel alan ve derslerinden birisidir. Bu nedendir ki bu derste uygulanacak olan program, seçilecek ders materyalleri, materyallerdeki yöntem ve teknikler, bu yöntem ve tekniklerin müzik öğretiminin hedeflerine uygunluğu titizlikle araştırılmalı ve planlanmalıdır. Ayrıca mevcut programların ve uygulanan materyallerin de bu kriterler doğrultusunda çağdaş öğretim programlarına uygunluğunun da göz önüne alınarak değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Batı kaynaklı MİOY (Solfej ve Dikte) ders müfredatına ilave olarak Türk Halk Ezgilerinden oluşturulan okuma ve yazma parçalarının eğitimde kullanımı

Sevgi ve Tuğcular'a göre Solfej eğitimi süreçlerine “nasıl başlanmalı, kaynaklar neler olmalı” sorusu yalnız ülkemizin değil, diğer ulusların müzik eğitimcilerini de düşündüren bir konu olma özelliğini sürdürmekte ve bu soru, eğitimin yakından uzağa-çevreden evrene ilkesi ile bağlantılı olduğundan önemini hiçbir zaman yitirmemiştir (Sevgi ve Tuğcular, 2002). Ayrıca sanat eğitiminde evrensel olan yapıtları daha iyi anlayabilmemizi sağlamanın yanı sıra kendi sanatımızı dünyaya anlatabilmemiz için de kültürümüzü özümsemiş olmamız gerektiğini ifade etmektedirler (Sevgi ve Tuğcular, 2002).

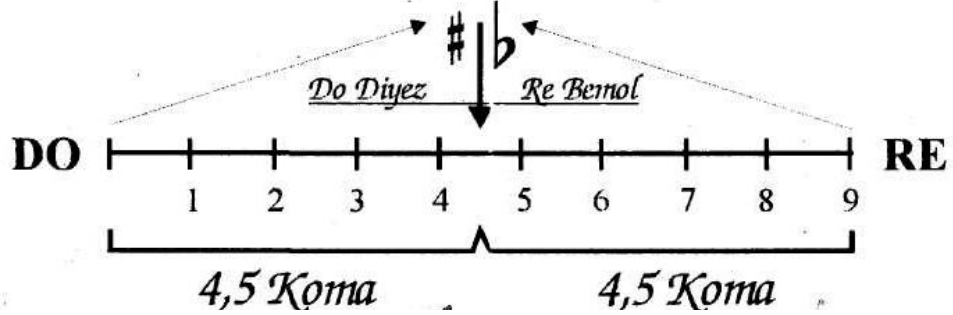
Müzik eğitiminde halk sanatını tanıyan kaynakların yeterince kullanılmıyor olması oldukça önemlidir. Bu nedenle Mesleki Müzik Eğitimi Bölümleri, Konservatuarlar, Güzel Sanatlar Liseleri'nde verilmekte olan Solfej Eğitiminde kullanılan evrensel-özgün kaynakların yanı sıra tamamıyla halk ürünlerinden oluşan bir kaynağın “Solfej eğitimi” amaçlı kullanılmasının Solfej eğitimine getireceği katkılar;

- Zamanları eşit olmayan (aksak) ölçülerin Solfej eğitiminde kullanılmasını sağlamak,
- Aynı parça içinde ölçü değişikliğinin gerçekleştiği örneklere yer verecek öğrencinin dikkatini sürekli uyanık tutmak,
- Türk Halk Müziği'nde çok sık kullanılan makamlara ilişkin örneklere yer vererek bu makamlar ve kullanım biçimleri konusunda bilgilenmeye yardımcı olmak şeklinde özetlenebilir (Sevgi ve Tuğcular, 2002).

Batı Müziği Ses Sistemi'nde Diziler “Tampere Sistem”

Sesler arasındaki kalınlık, incelik farkına aralık, sesin kulakla fark edilebilen çok küçük bir parçasına ise koma denilmektedir. Tam ses, iki ses arasında dokuz koma uzaklık olan aralıklardır. Yarım ses ise iki ses arasında 4 koma olan uzaklıklardır. Batı musikisinde yarım ses ise iki ses arasında 4,5 komalık uzaklık olan aralıklardır ki bundan Batı musikisinde tampere sistemi doğmuştur. Tampere sistemi tam aralıkların 4,5 komaya bölünmesi ile meydana gelmiş, Batı musikisinin öz sistemidir. Bu 4,5 komada bir evvelki sesin diyezi, bir sonraki sesin ise bemolünün bulunduğu kabul

edilmektedir. Böylece tam aralıkların 4,5. komadan ikiye bölünmesiyle bir sekizli içinde birbirinden eşit uzaklıkta on iki ses meydana gelmektedir. Bu sisteme “tampere sistemi” denilmektedir (MEB, 2012).

Şekil 1. Tampere sistemi

“Tampere sisteminde bir tam ses aralığı eşit iki parçaya bölünmektedir. Yan yana duran iki sesin birbiri arasındaki frekans uzaklığı bize, o aralığın uzak yani tam veya yakın yani yarım aralık olduğunu göstermektedir.

Örnek: Ses aralığımız DO-RE aralığı. Tam seslik aralığı 100, Yarım seslik aralığı da 50 birim farklılık olarak varsayılırsa, DO sesinin frekans değerini 100 RE sesinin frekans değerini de 200 olarak kabul edilir. Bu yaklaşım ile görülmektedir ki; DO-RE ses aralığı TAM aralıktır.

Tampere Sistemdeki Doğal Aralıklar şu şekilde sıralanırlar.

DO-RE = TAM (geniş-uzak aralık)

RE-Mi = TAM (geniş-uzak aralık)

Mi-FA = YARIM (dar-yakın aralık)

FA-SOL = TAM (geniş-uzak aralık)

SOL-LA = TAM (geniş-uzak aralık)

LA-Si = TAM (geniş-uzak aralık)

Si-DO = YARIM (dar-yakın aralık)

Ses Değiştiriciler diye adlandırdığımız işaretler vardır. Bunlar:

Diyez (#) : Diyez, uyguladığımız sesi yarım ses tizleştiren (incelten) işarettir.

Bemol (b) : Bemol, uyguladığımız sesi yarım ses pesleştiren (kalın) işarettir.

Çift Diyez (X) : Sesi bir tam ses tizleştiren işarettir.

Çift Bemol (bb) : Sesi bir tam ses pesleştiren işarettir.

Naturel : Bunlardan herhangi biri ile yeri değiştirilen sesi eski haline (doğal yerine) döndüren notadır.

Armonide karşımıza çıkan dizilerden en bilinenleri Majör ve Minör dizilerdir.

Majör Dizi : 3Tam + 1Yarım + 2Tam + 1Yarım aralıktan meydana gelen dizidir.

Minör Dizi : 2Tam + 1Yarım + 3Tam + 1Yarım + 2Tam aralıktan meydana gelen dizidir” (Anonim, 2013).

Geleneksel Türk Halk Ezgilerinde Kullanılan Dizilerden Tampere Sistemi ile Eşleşenler

Muammer Sun’un “Türk Müziği Makam Dizileri” adlı çalışmasında, sesleri birbirine benzeyen bazı makamlar ortak bir diziyeye indirgenmiş; bu diziyeye o makamlardan en uygun olanının adı verilmiştir. Bu uygulama ile birbirinden farklı 13 dizi elde edilmiştir (majör diziyeye benzeyen rast, acemaşiran vb. makamların dizileriyle minör diziyeye benzeyen nihavent buselik bu çalışmanın dışında tutulmuştur). “Bu makam dizilerinin komalı sesleri, en yakın yedirilmiş seslerle birleştirilerek, piyano için yazılmıştır. Örneğin bir komalık segah sesi, yedirimli diziler içinde si bekar olarak yazılmıştır. Bütün dizilerin komalı olan her sesi, aynı yöntemle, kendisine en yakın olan yedirilmiş ses ile birleştirilerek yazılmıştır. Bu dizilerin isimleri içlerindeki değiştirici işaretlere göre şunlardır: Hüseyini, Karcığar, Suzinak, Kürdi, Hicaz, Zirgüleli Hicaz, Nikriz, Nev’eser, Segah, Hüzzam, Saba, Bestenigar, Pençgah dizileridir” (Sun, 1998).

**Türk Halk Ezgilerinde Kullanılan Dizilerden Tampere Sistemine
Uyarlanmış Örnek Notalar**

Şekil 2. La Hicaz dizisi (Sun, 1998)

Şekil 3. La Hüseyini dizisi (Sun, 1998)

Şekil 4. La Karcıgar dizisi (Sun, 1998)

Şekil 5. Sol Suzinak dizisi (Sun, 1998)

Problem

Yukarıda ifade edilen çerçeve içinde bu araştırmanın problem cümlesi: Müziksel İşitme Okuma ve Yazma (MİOY) eğitiminde uygulanan Batı Müziği temelli öğretim metodunun, Türk Halk Müziği Ezgilerinden oluşturulan solfej (müziksel okuma) ve dikte (müziksel işitme ve yazma) çalışmaları ile birlikte verilmesi, TSK Askeri Bando Okulları Komutanlığı 12. sınıf öğrencilerinin MİOY eğitimindeki başarısını ne ölçüde (ya da başarısında etkisi var mıdır) etkilemektedir?

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada, TSK Askeri Bando Okulları Komutanlığı 12. Sınıf öğrencilerinin Müziksel İşitme Okuma ve Yazma (MİOY) programına, Türk Halk Ezgilerinden oluşturulan solfej ve dikte çalışmalarını ek olarak uygulamanın, öğrencilerin MİOY gelişimlerine katkı durumunun incelenmesi amaçlanmaktadır.

Bu araştırmanın, yapılacak diğer araştırmalar için ön bilgi oluşturma, ipuçları verme ve yeni hedefler gösterme bakımından yararlı olacağı umulmaktadır. Ayrıca bu araştırmanın TSK Askeri Bando Okulları Komutanlığı'nda okutulmakta olan MİOY dersine daha fazla katkıda bulunacağı ve bu derste kazanılacak başarının artırılmasına yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Varsayımlar

- Literatür taramasında elde edilen veriler doğruyu yansıtır.
- Araştırma için ulaşılan kaynaklar ve elde edilen veriler yeterlidir.
- Seçilen araştırma modeli, araştırmanın yapısına ve amaçlarına uygundur.
- Belirli bir kontrol değişkeni deney ve kontrol grubunu farklılaştırmamaktadır.
- Öğrencilerinin müziksel işitme, okuma ve yazma başarılarının belirlenmesi için hazırlanan testlerde, uzman kanısının yeterli olduğu düşünülmüştür.
- Kullanılacak ölçme aracı araştırmanın sonucunu belirlemede yeteri kadar geçerli ve güveniliridir.

Sınırlılıklar

Araştırma Bando Okulları Komutanlığı'nın 2012-2013 Eğitim yılında 12. sınıfta öğrenim gören öğrencilerle sınırlandırılmıştır. Bando Okulları 12. sınıf öğrencilerine uygulanan Müziksel İşitme-Okuma-Yazma programı ile sınırlıdır. Bu programa Türk Halk Ezgileri ve diktelerinden oluşturulan müzik parçaları eklenmiştir.

Araştırmada kullanılacak solfej parçaları Ali Sevgi ve Erdal Tuğcular'ın Halk Ezgileri ile Solfej kitabından, dikteler ise Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Yükrük'ün eğitim çalışmaları için hazırladığı halk ezgilerinden uyarlanan müzik parçalarından seçilerek sınırlandırılmıştır (Sevgi ve Tuğcular, 2002; Yükrük, 2011).

Tanımlar

Müziksel işitme: İşitme yolu ile algılanabilir müziksel öge ve ilişkileri tanıma, çözümlenme ve ayırt etme yeteneğidir.

Müziksel okuma: Sesleri adları, tartımları, ses yükseklikleri, hızı nüansı ile okuyabilmektir.

Müziksel yazma: Duyulan, çalınan veya okunabilen ses ya da ses kümelerini isimleri, frekans yükseklikleri, tartımları ve ölçüsü ile müzik yazısına dönüştürebilmektir.

KAYNAK ÖZETLERİ

İlgili Yayın ve Araştırmalar

Hikmet İlkay'ın (İlkay 2004) yapmış olduğu “Türkiye’deki Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı Müzik Teorisi ve İşitme Eğitimi Dersinde Okutulan Solfej Kitaplarının Müzik Eğitimine Uygunluğu Açısından İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde kaynak taraması, karşılaştırma ve istatistiksel çözümlene yapılmıştır. Araştırma yöntemi olarak betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada MİOY derslerinde kullanılan kitaplar belirlenmiş, bu kitaplar birbirleriyle karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda kullanılan solfej kitaplarının Türk Müzik Eğitim sistemine uygun olduğu görülmüştür.

Mehmet Serkan Çakır (Çakır, 2007) “Silahlı Kuvvetler Bando Okullar Komutanlığı Başlangıç Eğitiminde Uygulanan Müziksel İşitme, Okuma ve Yazma Eğitiminde Kullanılan Kaynaklarla İlgili Uzman Görüşleri ve Uzman Görüşleri Doğrultusunda Deneysel Bir Çalışma” isimli yüksek lisans tezinde deneysel çalışma modeli ve uzman görüşlerine dayalı bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmada yöntem olarak iki ayrı süreç izlenmiştir. İlk süreçte uzmanlara danışılmış ve okul eğitim programındaki kitapların başlangıç seviyesine uygun olup olmadığı tartışılmış, ikinci süreçte de uzmanların görüşüne dayalı deneysel bir çalışma yapmıştır. Çalışma sonucunda bando okullarındaki MİOY programının düzeltilmesi, iyileştirilmesi, seviyeye uygun bir hale getirilmesi önerilmiştir.

Burak Metehan Öztürk (Öztürk, 2010) “Solfej Öğretim Yöntemlerinin Bando Okullar Komutanlığı 9. Sınıf Müziksel İşitme, Okuma ve Yazma Derslerinde Kullanılabilirliği” isimli yüksek lisans tezinde deneysel bir çalışma yapmıştır. İlk etapta nitel araştırma yöntemleri kullanılmış, ikinci aşamada uzman görüşlerine dayalı deneysel bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmada çeşitli solfej öğretim yöntemlerinin bando okulu öğrencilerine uygulanması, öğrencilerin meslek yaşamları sürecinde bu yöntemleri kullanmaları amaçlanmıştır.

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, deneysel yöntem içerisinde yer alan ön test-son test kontrol gruplu modelinde olup, deneysel bir nitelik taşımaktadır. Deneysel model, Karasar (1995) tarafından şöyle tanımlanmıştır: “*Deneme modeli, neden-sonuç ilişkilerini belirlemeye çalışmak amacı ile doğrudan araştırmacının kontrolü altında, gözlenmek istenen verilerin üretildiği modelidir*”. Buna göre, araştırmada deney ve kontrol grupları yansız atama ile oluşturulmuştur. Her iki gruba da deneyden önce ön test ve deneyden sonra son test uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan modelin simgesel görünümü tablo 1’deki gibidir.

Tablo 1. Ön test- son test kontrol gruplu model

Grupları oluşturulmada yansızlık	(SD1) Solfej Deney Grubu	(ST1) Solfej Ön Test	(Z) Bağımsız Değişken-Türk Halk Müziği (THM)	(ST2) Solfej Son Test
	(SK1) Solfej Kontrol Grubu	(ST3) Solfej Ön Test	-----	(ST4) Solfej Son Test
	(DD1) Dikte Deney Grubu	(DT1) Dikte Ön Test	(Z) Bağımsız Değişken-Türk Halk Müziği (THM)	(DT2) Dikte Son Test
	(DK1) Dikte Kontrol Grubu	(DT3) Dikte Ön Test	-----	(DT4) Dikte Son Test

Uzmanlarla birlikte yapılan değerlendirme ile çalışmaya uygun solfej ve dikte parçaları belirlenmiştir. Araştırmada kullanılacak makamsal solfejler Erdal Tuğcular’ın Türk Müziği solfej kitabından, dikteler ise Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Yükrük’ün eğitim çalışmaları için hazırladığı makamsal halk müziği diktelerinden oluşturulmuştur.

Deneyisel Uygulamada Kullanılan Solfej Parçaları

Deneyisel uygulamada kullanılan solfej parçaları Ali Sevgi ve Erdal Tuğcular’ın Halk Ezgileri ile Solfej adlı kitabından 40 parça seçilerek oluşturulmuş ve seçilen 3 örnek solfej parçası aşağıda verilmiştir (Sevgi ve Tuğcular, 2002).

Şekil 6. Deneysel uygulamada kullanılan 1. okuma (solfej) parçası (Sevgi ve Tuğcular, 2002)

Şekil 7. Deneysel uygulamada kullanılan 2. okuma (solfej) parçası (Sevgi ve Tuğcular, 2002)

Şekil 8. Deneysel uygulamada kullanılan 3. okuma (solfej) parçası (Sevgi ve Tuğcular, 2002)

Deneysel Uygulamada Kullanılan Dikte Parçaları

Deneysel uygulamada kullanılan dikte parçaları ise Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Yükrük'ün eğitim çalışmaları için hazırladığı halk ezgilerinden uyarlanan müzik parçalarından 40 tane seçilerek oluşturulmuştur. Deneysel uygulamada kullanılan dikte parçalarından 4 örnek parça aşağıda verilmiştir.

Şekil 9. Deneysel uygulamada kullanılan 1. işitme ve yazma (dikte) parçası (Yükrük, 2011)

Şekil 10. Deneysel uygulamada kullanılan 2. işitme ve yazma (dikte) parçası (Yükrük, 2011)

Şekil 11. Deneysel uygulamada kullanılan 3. işitme ve yazma (dikte) parçası (Yükrük, 2011)

Şekil 12. Deneysel uygulamada kullanılan 4. işitme ve yazma (dikte) parçası (Yükrük, 2011)

Evren ve Örneklem

Araştırmanın Evreni TSK Askeri Bando Okulları Komutanlığı, Örneklemi ise 2012-2013 eğitim ve öğretim yılında öğrenim gören 12. sınıf A ve B sınıfı öğrencilerinden oluşmaktadır. Örneklem grubu ise, evrenden benzer özelliklere sahip, yansızlık ölçütüne göre seçilen toplam 44 öğrenciden (22 kişi deney grubu, 22 kişi kontrol grubu) oluşturulmuştur.

Veri Toplama Aracı

Yapılan çalışmada öncelikli olarak müziksel işitme, okuma ve yazma (MİOY) konularında literatür taraması yapılarak, internet ve kütüphanelerden bu konudaki muhtemel kaynaklara ulaşılmaya çalışılmıştır. Uygulama aşaması kontrollü ön test ve son test yönteminin kullanıldığı deneysel çalışmadan oluşmaktadır. Uygulamada ilk olarak deney ve kontrol grubunu oluşturacak öğrencilerin tespiti yapılmıştır. Deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin seçiminde her grup için TSK Bando Okulları Komutanlığı 12. Sınıftaki öğrencilerden 22'şer öğrenci yansızlık ölçütüne göre seçilmiştir. Yapılan tespit sonrasında öğrencilerle nasıl bir deneysel desen üzerinde çalışılacağı belirlenmiştir. Çalışma sürecinin belirlenmesini takiben deney ve kontrol grubu ile birlikte uygulamaya geçilmiştir. Uygulama sürecinde kontrol grubuna yalnızca Batı Müziği temelli MİOY eğitimi verilirken deney grubuna Batı Müziği temelli MİOY eğitimi Türk Halk Müziği ile birlikte verilmiştir.

Öğrencilerinin “Müziksel İşitme Okuma ve Yazma (MİOY)” dersindeki başarılarını ölçmek için Müziksel Okuma (Solfej) ve Müziksel İşitme ve Yazma (Dikte) durumunu ayrı ayrı ölçen ön test ve son test başarı testleri hazırlanmıştır. Bu testler deney ve kontrol grubundaki öğrencilere 19 haftalık MİOY dersine başlamadan önce ön test ve eğitim sonunda ise son test olarak uygulanmıştır. Öğrencilerin başarı durumları, bu testlerden aldıkları puanların 100'lük not sistemine göre değerlendirilmesi ile belirlenmiştir.

Müziksel okuma testi (solfej), bireysel olarak uygulanmış ve öğrenciye verilen müziksel okuma parçasının okunması istenmiştir. Solfej sınav değerlendirmesi toplam 20 ölçü üzerinden oluşturulmuş ve 100 tam puan üzerinden her ölçü 5 puan olacak

şekilde hesaplanmıştır. Müziksel okuma davranışlarının değerlendirilmesinde kullanılan tablo ek-1 de verilmiştir. Müziksel işitme ve yazma testinde (dikte), piyanodan çalınacak ritim ve ezgilerin nota yazısı olarak yazılması istenmiştir. Dikte toplam 8 ölçüden oluşturulmuş ve 100 tam puanın 80 puanlık kısmı her ölçü 10 puan olacak şekilde, 5 puan notanın metrik yazılımı ve 15 puanda ritim ve notaların tartım hataları olmak üzere toplam 100 puan olarak hesaplanmıştır. Müziksel işitme davranışlarının değerlendirilmesinde kullanılan tablo ek-2 de verilmiştir. Bütün başarı testleri uzman görüşleri doğrultusunda hazırlanmıştır.

Örneklem Grubunun Yansızlığının Sağlanması

Bu araştırmada, deney ve kontrol grupları oluşturmak için yansızlık sağlamada ön test başarı puanı ölçütü kullanılmıştır. Buna göre deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test başarı puan ölçüt değerleri ($\bar{X}_{\text{solfej-deney}}=70,45$, $\bar{X}_{\text{solfej-kontrol}}=72,27$; $p=0,648$; $\bar{X}_{\text{dikte-deney}}=68,36$, $\bar{X}_{\text{dikte-kontrol}}=70,22$; $p=0,720$) şeklindedir. Bu verilerden, deney başlamadan önce öğrencilerin solfej ve dikte puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla, deney ve kontrol gruplarının yansız oldukları belirlenmiştir.

Deney ve Uygulanması

Araştırmada Batı Müziği temelli verilen müziksel işitme, okuma ve yazma (MİOY) eğitiminin Türk Halk Müziği Ezgileri ile zenginleştirmenin, müzik eğitimine olumlu yönde faydası olabileceği düşünülerek buna uygun MİOY eğitim programı hazırlanmıştır. Bu amaçla, TSK Bando Okulları Komutanlığı 12. Sınıf A ve B sınıfı öğrencilerinden seçilen 44 öğrencinin 22'si kontrol grubu olarak ayrılmış ve bu gruba yalnızca Batı Müziği temelli MİOY eğitimi verilmiş, diğer 22 kişilik öğrenci grubu ise deney grubu olarak seçilmiş ve bu gruba Batı Müziği temelli MİOY eğitimi Türk Halk Müziği Ezgileri ile zenginleştirilerek verilmiştir. MİOY dersleri 19 hafta boyunca haftalık 2 saat müziksel okuma (solfej), 2 saat müziksel işitme ve yazma (dikte) eğitimi verilerek işlenmiştir. Bu süre zarfında her iki grubun dersleri de aynı uzman öğretici tarafından yürütülmüştür. Deney ve Kontrol grubundaki öğrenciler araştırma için seçilen solfej ve dikte parçalarından deney öncesinde uzman öğretici tarafından ön teste,

19 haftalık deneysel uygulama sonrasında ise son teste tabi tutulmuş ve ön test ve son test için “akademik test başarı puanı” verileri elde edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılacak başarı testleri, belirlenen örneklem grubuna uygulanmıştır. Araştırmanın verilerini, öğrencilerin “müziksel okuma” ve “müziksel işitme ve yazma” testlerinden aldıkları puanlara göre belirlemiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen akademik test başarı puanı verileri bilgisayar ortamında SPSS istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. İstatistik analiz sürecinde verilerin hangi test metodu ile analiz edileceğini belirlemek için ilk olarak öğrenci performanslarından elde edilen akademik başarı test puanları için normallik dağılım testi uygulanmıştır. Ön test-son test kontrol gruplu modele dayalı olan bu çalışmada; Kolmogrov-Smirnov testi kullanılarak yapılan normallik dağılım testi sonucunda, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin akademik test başarı puanlarının solfej için normal dağılım gösterdiği ($p=0,028<0,05$) ve benzer şekilde dikte içinde normal dağılım gösterdiği ($p=0,010<0,05$) anlaşılmıştır. Başarı testleri uygulanan sınıftaki öğrenci sayısının yeterli düzeyde olması ve araştırma verilerin normal dağılıma özellikleri göstermesi açısından deney ve kontrol gruplarında yer alan öğrencilerin ön test ve son test akademik başarı puanları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesinde, bağımsız örneklem “t” testi (Independent Samples “t” test) kullanılmasına karar verilmiştir. Yapılan bağımsız gruplar “t” testi ile deney ve kontrol grubu öğrencilerinin gruplar arası karşılaştırmaları hem ön, hem de son test akademik başarı puanları ile yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar gruplar arası anlamlılık düzeylerine göre yorumlanmıştır. Yapılan istatistik analizlerde gruplar arası anlamlılık düzeyi de $p=0,05$ olarak kabul edilmiştir.

ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde, yapılacak deneyin uygulama süreci ve uygulama süreci sonunda elde edilen verilerin istatistiksel teknikler kullanılarak analiz edilmesi ile elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Öğrencilerinin “Müziksel Okuma” ve “Müziksel İşitme ve Yazma” Başarı Durumları ile ilgili Bulgular

Deneyin başlangıcında yansızlıkları temin edilen deney ve kontrol gruplarına, 19 hafta boyunca 12. Sınıf MİOY dersindeki Müziksel Okuma (Solfej) ve Müziksel İşitme ve Yazma (Dikte) eğitimi aynı uzman öğretici tarafından verilmiştir. Dersler, kontrol grubuna yalnızca Batı Müziği temelli MİOY eğitimi, deney grubuna ise Türk Halk Müziği ile zenginleştirilmiş MİOY eğitimi verilerek işlenmiştir. Denekler harflerle ifade edilmiştir. Kontrol grubu (KG) A-B-C gibi tek harflerle, Deney grubu (DG) ise AA-BB-CC gibi çift harflerle ifade edilmiştir. Deneklerin deney uygulanmadan önceki ön testten ve deney uygulandıktan sonra son testten aldıkları akademik test başarı puanlarına ait veriler Tablo 2 ve Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 2’de yer alan veriler incelendiğinde, kontrol ve deney grubu öğrencilerinin ön test puanlarının aritmetik ortalaması “müziksel okuma” için sırasıyla 70,45 ve 72,27, “müziksel işitme ve yazma” için ise sırasıyla 68,36 ve 70,22 olduğu görülmüştür. Buradan kontrol ve deney grubu öğrencilerinin “müziksel okuma” ve “müziksel işitme ve yazma” akademik başarı ön test puanlarının birbirine yakın düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3’de yer alan veriler incelendiğinde, kontrol ve deney grubu öğrencilerinin son test puanlarının aritmetik ortalaması “müziksel okuma” için sırasıyla 72,27 ve 79,55, “müziksel işitme ve yazma” için ise sırasıyla 69,32 ve 77,05 olduğu görülmüştür. Buradan kontrol ve deney grubu öğrencilerinin “müziksel okuma” ve “müziksel işitme ve yazma” akademik başarı son test puanları arasındaki farkın ön test sonuçlarına göre daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 2. Deneklerin akademik başarı ön test puanları

Denekler		Akademik Test Başarı Puanı			
Kontrol Grubu	Deney Grubu	Müziksel Okuma (Solfej)		Müziksel İşitme ve Yazma (Dikte)	
(KG)	(DG)	KG	DG	KG	DG
A	AA	95	90	99	75
B	BB	60	65	65	75
C	CC	95	65	90	80
D	DD	80	75	55	75
E	EE	95	80	75	85
F	FF	60	95	80	95
G	GG	55	65	55	55
H	HH	80	80	55	55
I	II	65	60	70	55
J	JJ	70	65	95	70
K	KK	70	80	60	55
L	LL	60	80	55	60
M	MM	75	55	55	55
N	NN	85	60	80	80
O	OO	60	60	55	55
P	PP	55	95	55	55
R	RR	65	95	70	90
S	SS	85	90	90	75
T	TT	60	65	55	90
U	UU	55	40	55	50
V	VV	60	65	55	75
Y	YY	65	65	80	85
Ortalama		70,45	72,27	68,36	70,22
Standart Sapma		13,61	14,77	15,28	14,26

Tablo 3. Öğrencilerin akademik başarı son test puanları

Denekler		Akademik Test Başarı Puanı			
Kontrol Grubu	Deney Grubu	Müziksel Okuma (Solfej)		Müziksel İşitme ve Yazma (Dikte)	
(KG)	(DG)	KG	DG	KG	DG
A	AA	90	95	95	85
B	BB	65	75	65	80
C	CC	70	70	65	80
D	DD	75	70	75	95
E	EE	95	80	70	85
F	FF	65	80	90	90
G	GG	75	75	75	60
H	HH	85	75	65	75
I	II	60	85	75	75
J	JJ	75	80	100	80
K	KK	75	75	60	80
L	LL	55	70	65	70
M	MM	85	70	45	70
N	NN	75	90	50	65
O	OO	70	80	60	65
P	PP	65	95	45	75
R	RR	70	85	75	75
S	SS	80	95	75	85
T	TT	70	85	75	90
U	UU	65	65	65	65
V	VV	65	70	65	70
Y	YY	60	85	70	80
Ortalama		72,27	79,55	69,32	77,05
Standart Sapma		10,09	8,99	13,91	9,21

Deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için her iki grup verilerine de SPSS programı kullanılarak bağımsız örneklem “t” testi (Independent samples “t” test) uygulanmış ve analiz sonuçları Tablo 4 ve Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 4. Kontrol ve Deney Gruplarının Başarı Durumunu Ölçmeye Yönelik Ön Test Puanlarına İlişkin Bulgular

Müziksel İşitme Okuma ve Yazma (MİOY)	Öğrenci Grupları	Öğrenci Sayısı	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	p
Müziksel Okuma (Solfej)	Kontrol Grubu	22	70,45	13,61	21	0,424	0,673
	Deney Grubu	22	72,27	14,77			
Müziksel işitme ve Yazma (Dikte)	Kontrol Grubu	22	68,36	15,28	21	0,418	0,678
	Deney Grubu	22	70,22	14,26			

Tablo 5. Kontrol ve Deney Gruplarının Başarı Durumunu Ölçmeye Yönelik Son Test Puanlarına İlişkin Bulgular

Müziksel İşitme Okuma ve Yazma (MİOY)	Öğrenci Grupları	Öğrenci Sayısı	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	p
Müziksel Okuma (Solfej)	Kontrol Grubu	22	72,27	10,09	21	2,525	0,015
	Deney Grubu	22	79,55	8,99			
Müziksel işitme ve Yazma (Dikte)	Kontrol Grubu	22	69,32	13,91	21	2,172	0,021
	Deney Grubu	22	77,05	9,21			

Tablo 4 incelendiğinde, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ön testten aldıkları puanlar arasında sırasıyla solfej için 1,82, dikte için 1,86 puanlık deney grubu lehine bir fark vardır. Bağımsız örneklem t testi sonucunda sırasıyla solfej için $t=0,424$ ve dikte için $t=0,418$ olarak bulunmuştur. “p” değerlerine bakıldığında ise solfej için $p=0,673$ ve dikte için $p=0,678$ elde edilmiştir. Buna göre deney ve kontrol gruplarının her ikisi içinde p değerinin 0,05’den büyük olması deney ve kontrol gruplarının akademik başarı puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Buradan her iki gruba seçilen öğrencilerin yansız ve deneysel uygulama için uygun olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 5 incelendiğinde, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin son testten aldıkları puanlar arasında sırasıyla solfej için 7,28, dikte için 7,73 puanlık deney grubu lehine bir fark vardır. Bağımsız örneklem t testi sonucunda sırasıyla solfej için $t=2,525$ ve dikte

için $t=2,172$ olarak bulunmuştur. “p” değerlerine bakıldığında ise solfej için $p=0,015$ ve dikte için $p=0,021$ elde edilmiştir. Buna göre deney ve kontrol gruplarının her ikisi içinde p değerinin 0,05’den küçük olması deney ve kontrol gruplarının akademik başarı puanları arasında anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır.

Yukarıdaki elde edilen bulgular ışıkında; deney grubu ve kontrol grubunun son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olması, yeni uygulanan yöntemin (Türk Halk Müziği ezgileri ile birlikte verilen MİOY eğitimi) ğrencilerin MİOY eğitimi başarısını artırdığı ve MİOY eğitiminde uygulanabilir bir yöntem olduğu sonucuna varılmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde önceki bölümde yer alan bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlara ve sonuçlara dayalı olarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Sonuç

MİOY dersi müziksel işitme ve okuma-yazmaya yönelik olup; temel müzik, form bilgisi ve çok seslendirmeye ilişkin ilk bilgileri de içermesiyle, diğer alan derslerinin gereken alt yapısını oluşturmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin bu derste kazandığı bilgileri diğer alan derslerine transfer edebilmeyi öğrenmesi nedeniyle önemli bir işleve sahiptir. MİOY dersi uygulamalı derslerin (çalgı, koro, orkestra, vb.) tümünün, teorik (armoni, kontrpuan, müzik biçimleri vb.) derslerin ise birçoğunun ön koşuludur. Bu alandaki gecikmiş bir başarı, diğer alanlardaki eğitimin hızını kesmekte ve onların da başarısını engellemektedir. MİOY dersi ile öğrenciler; ulusal ya da evrensel nitelikteki müzikleri doğru seslerle ve zamanlamalarla öğrenebilme, tekrar edebilme ve gerektiğinde duyulan bir müziği notaya alabilme becerileri kazanmaktadır.

Bando Okullarında MİOY eğitimi Batı Müziği temellidir. Halk ezgileri bir ömür boyunca çevremizden duyduğumuz, dinlediğimiz, özümlediğimiz ezgilerdir. Bundan dolayı bu ezgilerin akılda kalıcılığı daha fazladır. Bu çalışmada MİOY eğitiminin zenginleştirilmesi ve öğrenciye katkısı açısından Batı Müziği temelli verilen MİOY eğitimini, ilave olarak, Türk Halk Müziği Ezgileri ile zenginleştirmenin, müzik eğitimine olumlu yönde faydası olabileceği düşünülmüştür. Bu çalışmada TSK Askeri Bando Okulları Komutanlığı 12. Sınıf öğrencilerinin Müziksel İşitme Okuma ve Yazma (MİOY) programına, Türk Halk Ezgilerinden oluşturulan solfej (müziksel okuma) ve dikte (müziksel işitme ve yazma) çalışmalarını ek olarak uygulamanın, öğrencilerin MİOY gelişimlerine katkı durumunun incelenmesi yapılmıştır. Çalışma deneysel yöntem içerisinde yer alan ön test-son test kontrol gruplu modelinde olup, deneysel bir nitelik taşımaktadır.

Bu araştırma, Türk Halk Müziği Ezgileri ile birlikte verilen MİOY eğitiminin geleneksel yöneme göre öğrencilerin müziksel işitme, okuma ve yazma becerilerinin

gelişimleri üzerindeki etkilerinin anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığının ortaya konması amacı ile gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla ilgili bulgular incelendiğinde elde edilen başlıca sonuçlar şunlardır:

- Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ön testten aldıkları puanların ortalamaları arasında sırasıyla solfej için 1,82, dikte için 1,86 puanlık deney grubu lehine bir fark olduğu görülmüştür.
- Öğrencilerin ön test puanları için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda sırasıyla solfej için $t=0,424$, $p=0,673$ ve dikte için $t=0,418$, $p=0,678$ değerleri elde edilmiştir. Deney ve kontrol gruplarının her ikisi içinde p değerinin 0,05'den büyük olması deney ve kontrol gruplarının akademik başarı test puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varılmıştır. Buradan her iki gruba seçilen öğrencilerin yansız ve deneysel uygulama için uygun olduğu anlaşılmıştır.
- Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin son testten aldıkları puanların ortalamaları arasında sırasıyla solfej için 7,28, dikte için 7,73 puanlık deney grubu lehine bir fark olduğu görülmüştür. Bu fark deney grubu öğrencilerinin solfej ve dikte notları açısından kontrol grubu öğrencilerine göre daha başarılı olduğunu göstermektedir.
- Öğrencilerin son test puanları için yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda ise sırasıyla solfej için $t=2,525$, $p=0,015$ ve dikte için $t=2,172$, $p=0,021$ olarak bulunmuştur. Deney ve kontrol gruplarının her ikisi içinde p değerinin 0,05'den küçük olması deney ve kontrol gruplarının akademik başarı puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir. Buradan yeni uygulanan yöntemin daha başarılı olduğu ve Batı Müziği temelli MİOY eğitiminin Türk Halk Müziği Ezgileri ile birlikte verilmesinin öğrencilerin MİOY eğitimi başarısını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

- Eğitimin çevreden evrene ilkesi bireyin çevresindeki yaşantıları daha çabuk ve içsel kavradığı gerçeğine dayanmaktadır. Bu bağlamda doğduğumuz andan itibaren duyduğumuz ninniler, radyo televizyon vb. medya araçları vasıtasıyla hayatımıza işlenen müziksel birikimler, aile büyüklerinden bile öğrendiğimiz bazı yöresel tavrılı müzikler ve düğün dernek cemiyetlerindeki edindiğimiz deneyimler anadil gibi içsel tecrübe ettiğimiz değerlerdir. Türk Halk Müziği Ezgileri ise dededen toruna zaman içerisinde kaybolmadan yenilenerek çok önemli müziksel kültürel değeri toplumun her kesimine yaşatmaktadır. Dolayısıyla hayat boyu doğal olarak maruz kaldığımız bu müzikal birikimlerin MİOY eğitiminde kullanılması öğrencilerin daha kolay algılama ve başarısını artırma eğilime katkıda bulunacağını bu çalışmadan elde edilen sonuçlar da göstermiştir.

Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgular ve bunlardan çıkartılan sonuçlar doğrultusunda MİOY öğretim yöntemlerinin TSK Askeri Bando Okulları Komutanlığı 12. Sınıf öğrencilerine uygulanan MİOY eğitiminde uygulanabilirliği konusu ile ilgili olarak şu öneriler getirilmiştir;

- MİOY eğitimi; Bando Okulları Komutanlığı gibi çalgı eğitimi veren müzik kurumlarında alan eğitimi ile doğrudan ilişkili olması bakımından temel bir eğitimidir ve amacına uygun olarak seçilecek bir ya da birkaç yöntem doğrultusunda öğretilmelidir.
- MİOY eğitimi için belirlenen yöntem kolaydan zora doğru ilerleyen bir yöntem olmalıdır.
- Batı Müziği temelli verilen MİOY eğitiminin Türk Halk Müziği ezgileri ile birlikte verilmesi öğrencilerin MİOY eğitim başarılarına olumlu yönde etki etmesi ve öğrencilerin akademik başarılarını artırması bulgularına göre, MİOY dersi öğretim programları ve bu programların

işleniş şekli gözden geçirilerek gerekli değişiklikler üzerinde çalışılmalıdır.

- Araştırmada elde edilen bulgulardan yola çıkarak MİOY derslerinde öğrencilerin MİOY becerisini geliştirmeyi hedefleyen öğreticilerin çalışmada uygulanan Türk Halk Müziği Ezgileri ile birlikte verilen MİOY eğitim yönteminden yararlanmasının akademik başarı için önemli olduğu görülmüştür.
- Müzik eğitimi alanında bilimsel araştırma yapan lisansüstü eğitim öğrencileri ve öğretim elemanları tarafından çalışmada uygulanan yöntemin uygulama alanı genişletilerek daha çok deneysel çalışma yapılmasının gerekli olduğu ve elde edilen bulguların program geliştirme çalışmalarında kullanılabilmesi düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Anonim. (2013). *Batı Müziği Ses Sistemi "Tampere Sistem"*. (Erişim Tarihi: 28.01.2013), Site: <http://www.onlineyardim.com/tampere-sistem-nedir-18083/>.
- Anonim. (2005). *Halk Müziğimiz Üzerine Görüşler*. Folklor/Edebiyat, Üç Aylık Kültür Dergisi (Halk Müziği Özel Sayısı). 11(42).
- Aydoğan, S. (1998). *Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda müziksel işitme okuma eğitimi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, s.38-40.
- Biröl, KB. (30-31 Ekim 2003). *Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik*. Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu, İnönü Üniversitesi, Malatya, s.1-4.
- Bowman, W. (2002). *The New Handbook Research on Music Teaching and Learning: Project of the Music Educators National Conference*. Oxford University Press, New York, p: 63.
- Erçakır, MS. (2007). *Silahlı Kuvvetler Bando Okulları Komutanlığı'nda Başlangıç Eğitiminde Uygulanan Müziksel İşitme Okuma ve Yazma Eğitiminde Kullanılan Kaynaklarla İlgili Uzman Görüşleri ve Görüşler Doğrultusunda Bir Deneysel Çalışma*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ertok, N. (1994). *Cumhuriyet Döneminde Türkiye' de Günümüze Kadar Yazılmış Solfej Kitaplarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, s. 31.
- Ertürk, S. (1993). *Eğitimde Program Geliştirme*. Hacettepe Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Gazimihal, MR. (1995). *Türk Askeri Müzikleri Tarihi*. Maarif Basımevi, İstanbul.
- İlkay, H., (2004). *Türkiye'deki Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı Müzik Teorisi ve İşitme Eğitimi Dersinde Okutulan Solfej Kitaplarının Müzik Eğitimine Uygunluğu Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karasar, N. (1995). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Alkım Basımevi, Ankara.
- Kılıçarslan, A. (1995). *Geleneksel Türk Müziğinde Solfej Eğitimi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya, s. 6-7.

KAYNAKLAR

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), (2012). *Müzik Aletleri Yapımı (Pozisyon Alma-Parmak ve Mızrap Çalışması)*. MEB yayınları, Ankara.

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), (2009). *Güzel Sanatlar Ve Spor Lisesi Müziksel İşitme, Okuma ve Yazma Dersi Öğretim Programı*. Site:(http://ogm.meb.gov.tr/belgeler/muziksel_isitme_okuma_yazma.pdf).

Özçelik, S. (2003). *Müzikal Dikte ve Solfej*. Başkent Matbaacılık, Ankara, s.6.

Özgür, Ü., Aydoğan, S. (1999). *Müziksel İşitme Okuma*. Sözkesen Matbaası. Ankara, s.4.

Öztürk, BM. (2010). *Solfej Öğretim Yöntemlerinin Bando Okullar Komutanlığı 9. Sınıf Müziksel İşitme Okuma ve Yazma Derslerinde Kullanılabilirliği*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Say, A. (2002). *Müzik Sözlüğü*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.

Sevgi, A., Tuğcular, E., (2002). *Halk Ezgileriyle Solfej*. Seveda-Cenap and Müzik Vakfı Yayınları, Ankara.

Sönmez, V. (2004). *Dizgeli Eğitim*. Anı Yayıncılık, Ankara.

Sun, M. (1973). *Solfej Birinci Kitap*. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Sun, M. (1998). *Türk Müziğinde Makam Dizileri*. Evrensel Müzikevi, Ankara.

TDK (Türk Dil Kurumu). (2005). *Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
Titiz, MT. (25 Mayıs 2012). *Yeni Eğitim*. (<http://tinaztitiz.com/3534/yeni-egitim/>). (Erişim Tarihi: 25.01.2013).

Tyler, WR. 1950, *Basic Principles Of Curriculum And Instruction*, Chicago.

Uçan, A. (1994) *Müzik Eğitimi*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara, s.36.

Uçan, A. (1997). *Müzik Eğitimi/Temel Kavramlar, İlkeler, Yaklaşımlar*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.

Uçan, A. (2005). *Müzik Eğitimi*. Evrensel Müzikevi, Ankara.

Varis, F. (1994). *Eğitimde Program Geliştirme, "Teori ve Teknikler"*. Alkım Kitapçılık Yayıncılık, Ankara.

Webern, A. (1998). *Yeni Müziğe Doğru*. Çeviren: Ali BUCAK, Pan Yayıncılık. İstanbul.

Yönetken, HB., Fenmen, M., Sun, M., Uçan, A., Bayraktar, E., Aydoğan, S., (1993). *Müzik Eğitimi*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Odak Ofset, Ankara, s.97-98.

Yükrük, H. (2011). *Türk Halk Müziği Ezgileriyle*. MİOY dersi basılmamış ders notları.

Zeren, A. (1995). *Müzik Fiziği, Basit Seslerin Algılanması*. Pan Yayıncılık, İstanbul.

EKLER

Ek-1

**MÜZİKSEL OKUMA (SOLFEJ) DAVRANIŞLARI TAKİP VE
DEĞERLENDİRME TABLOSU**

	EVET	HAYIR
1. Ezgilerin notalarını anlaşılır biçimde doğru söyler		
2. Ritimsel hata yapmaz		
3. Uygun bir hızda söyler		
4. Uygun gürlükte söyler		
5. Doğru yerde nefes alır		

Ek-2

MÜZİKSEL İŞİTME VE YAZMA (DİKTE) DAVRANIŞLARI TAKİP VE DEĞERLENDİRME TABLOSU

ALT BOYUTLAR DAVRANIŞLAR	Ezginin Tonunu veya Karar Sesini Ayırt Etme	Ses Aralıklarını Ayırt Etme	Ezginin Tartımlarını Ayırt Etme	Toplam
1.Çalınan sesler arasında tek ses, iki ses ve üç ses aralıklarını ayırt edip nota isimlerini yazabilme				
2.Çalınan sesler arasında iki ses, üç ses ve dört ses bağlantılarını ayırt edip doğru aralık bilgisini yazabilme				
3.Farklı ritmik motiflerden oluşan seçenekler içinden işitme yoluyla, ölçü ve tartımları ayırt etme ve porte üzerinde nota değerlerini yazabilme				
4.Çalınan seslerden aynı olanları fark edip seçenekler arasından bulma ve işaretleme				
5.Çalınan seslerin nota isimlerini doğru ayırt etme ve işaretleme				
TOPLAM				

ÖZGEÇMİŞ

1972 yılının Mart ayında Eskişehir’de doğdu. Öğrenim hayatına Atatürk İlk Okulu’nda başladı. Sonra Eskişehir Tunalı Orta Okulu’nda devam etti. 1986 yılında TSK Bando Okulları Lisesi’ni kazandı.

Lisede Bando okullarında Fagot enstrümanı, piyano enstrümanı, solfej ve dikte konuları üzerine çalışmıştır. Liseyi birincilikle bitirdikten sonra özel yetenek sınavları sonucunda 1990 yılında Hacettepe Üniversitesi devlet konservatuvarını kazanmıştır. Konservatuvar yıllarında kompozisyon derslerini Prof. Dr. Nevid KODALLI ve Devlet Sanatçısı Prof. Dr. Muammer SUN, Armoni derslerini Sevgi ÜNAL, Orkestra Şefliği derslerini ise Doç. Dr. Sabahattin KALENDER ve Prof. Dr. Hikmet ŞİMŞEK ile çalışmıştır.

1993 yılında Konservatuvar mezuniyetinden sonra bando okulları ve konservatuvarda piyano, solfej, dikte ve şeflik dersleri vermiştir. TSK bünyesinde birçok bandoda bando şefliği görevini sürdürürken, müzikle ilgili besteleme ve aranjörlük alanlarında kendini geliştirmeye ve çeşitli formlarda eserler vermeye devam etmektedir. Bekar ve bir çocuk babasıdır.